

N:o 184.

Ank. till Riksd. kansli den 26 maj, kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående godkännande af en konvention med Norge om hänskjutande till skiljedom af frågan om viss del af sjögränsen mellan Sverige och detta rike. (1:a. U. A.)

I en till Riksdagen den 27 mars innevarande år aflåten proposition (n:o 130) har Kungl. Maj:t, under åberopande af ett propositionen bilagdt protokoll öfver ett blandadt utrikes- och civildepartementsärende för samma dag, föreslagit Riksdagen att lämna sitt samtycke till den vid berörda protokoll fogade konvention om hänskjutande till skiljedom af frågan om viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

Det i propositionen åberopade stadsrådsprotokollet innehåller följande anförande af ministern för utrikes ärendena:

»Såsom bekant, råda tvistiga meningar mellan Sverige och Norge rörande rätta sträckningen af den närmast öppna hafvet belägna delen af sjögränsen mellan de båda rikena. Efter därom med den norska regeringen förda underhandlingar har numera enighet uppnåtts rörande tvistefrågans hänskjutande till skiljedom, på sätt den protokollet bifogade konvention i ämnet närmare angifver. Vid underdånig föredragning af ministeriellt ärende den 7 innevarande mars behagade Eders Kungl. Majestät äfven uppdraga åt mig att på diplomatisk väg inhämta, huruvida Hennes Majestät Drottningen af Nederländerna, på sätt i artikel 1 af denna konvention vore förutsedt, vore villig utse ordförande uti ifrågavarande skiljedomstol, hvarjämte under förutsättning af Hennes Majestät Drottningens samtycke här till Eders Kungl. Maj:t med godkännande af denna konvention bemyndigade mig att gemensamt med härvarande norske minister underteckna densamma.

Sedan Hennes Majestät Drottningen af Nederländerna låtit meddela, att Hennes Majestät vore villig mottaga det ifrågasatta uppdraget att eventuellt utse ordförande i skiljedomstolen, har ifrågavarande konvention den 14 innevarande månad undertecknats af mig och härvarande norske minister.

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 4 Saml. 1 Afd. 116 Häft. (N:o 184). 1

För frågans slutliga afgörande kräfvades emellertid för Sveriges del Riksdagens bifall, hvilket äfven i den föreslagna konventionen är förutsatt genom inryckande i densamma af bestämmelse därom att densamma skall ratificeras. Vid sådant förhållande torde proposition i ämnet böra till Riksdagen aflåtas.»

Uti ofvanintagna yttrande åberopade konvention samt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ministeriellt ärende den 7 mars 1908 äro af följande lydelse:

» **KONVENTION**

om hänskjutande till skiljedom af frågan om viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

Hans Majestät Konungen af Sverige och Hans Majestät Konungen af Norge, som funnit, att frågan om sjögränsen mellan Sverige och Norge, i den mån denna gräns icke redan blifvit bestämd genom kungl. beslutet den 15 mars 1904, bör hänskjutas till skiljedom, hafva för detta ändamål till Sina fullmäktige utsett:

Hans Majestät Konungen af Sverige:

Sin minister för utrikes ärendena
Eric Birger Trolle;

Hans Majestät Konungen af Norge:

Sin envoyé extraordinaire och ministre plénipotentiaire Paul Benjamin Vogt,

hvilka, efter att hafva meddelat hvarandra sina fullmakter, som befunnits i god och behörig form, öfverenskommit om följande bestämmelser:

KONVENTION

om avgjörelse ved voldgift av spörsmålet om en vis del av sjögränsen mellem Sverige og Norge.

Hans Majestæt Kongen av Sverige og Hans Majestæt Kongen af Norge, som har fundet, at spörsmålet om sjögränsen mellem Sverige og Norge i den utstrækning, hvori den ikke er blevet bestemt ved resolution av 15 mars 1904, bör henskytes til avgjörelse ved voldgift, har i dette öiemed opnævnt som sine befuldmægtigede:

Hans Majestæt Kongen av Sverige:

Sin minister for de utenrikske anliggender, Eric Birger Trolle;

Hans Majestæt Kongen av Norge:

Sin overordentlige utsending og befuldmægtigede minister i Stockholm, Paul Benjamin Vogt,

hvilke, efter at ha meddelt hinanden sine fuldmagter, som fandtes i god og behörig form, er kommet overens om följende artikler:

Art. 1.

Parterna förbinda sig att i nedan angifna omfång öfverlämna frågan om sjögränsen mellan Sverige och Norge till slutligt afgörande genom en skiljedomstol, bestående af en ordförande, som icke är någondera partens undersåte eller bosatt i någotdera landet, samt af två andra ledamöter, en svensk och en norsk.

Ordföranden utses af Hennes Majestät Drottningen af Nederländerna, de öfriga ledamöterna en af hvardera parten. Parterna förbehålla sig dock att, i händelse de därom kunna enas, genom en särskild öfverenskommelse utse vare sig blott ordföranden eller skiljedomstolens samtliga ledamöter. Framställning till Hennes Majestät Drottningen af Nederländerna eller skiljedomare, som må blifva utsedd genom öfverenskommelse, skall göras af båda parterna gemensamt.

Art. 2.

Skiljedomstolen skall, efter pröfning af parternas yrkanden samt till stöd därför anförda skäl och bevis, fastställa gränslinjen i vattnet från punkt XVIII å den vid de svenska och norska kommissariernas förslag af 18 augusti 1897 fogade karta ut i havet intill territorialgränsen. Det är

Art. I.

Parterne forpligter sig til i den nedenfor angivne utstrækning at undergi spørgsmaalet om sjögränsen mellem Sverige og Norge endelig avgjørelse av en voldgiftsret, bestaaende av en præsident, som ikke er nogen av parternes undersaat eller bosat i noget av de to lande, samt av to andre medlemmer, en svensk og en norsk.

Præsidenten vælges av Hendes Majestæt Dronningen av Nederlandene, de övrige medlemmer en av hver part. Parterne forbeholder sig dog i tilfælde av, at de derom kan enes, ved særskilt overenskomst at utse enten alene præsidenten eller voldgiftsrettens samtlige medlemmer. Henvendelse til Hendes Majestæt Dronningen av Nederlandene eller til voldgiftsdommer, som maatte bli utseet gjennem overenskomst, skal rettes av begge parter i fællesskap.

Art. II.

Voldgiftsretten skal efter at ha prøvet parternes paastande og de til støtte derfor anførte grunde og bevisligheter fastsætte gränselinjen i vandet fra punkt XVIII paa det kart, som er bilagt de svenske og norske kommissærers forslag av 18 august 1897, ut i havet indtil territorial-

öfverenskommet, att ytterlinjerna för det område, som genom parternas yrkande kan göras till föremål för tvist och inom hvilket gränsen alltså skall fastställas, icke må dragas så att därpå omfattas öar, holmar och skär, som ej ständigt öfversköljas af vattnet.

Art. 3.

Skiljedomstolen äger att afgöra, huruvida gränslinjen bör anses vara, helt eller till viss sträckning, bestämd genom gränstraktaten af 1661 med därtill hörande karta och huru den sålunda bestämda gränslinjen bör uppdragas, samt att, för så vidt gränslinjen anses ej vara genom ifrågavarande traktat och karta bestämd, fastställa densamma med afseende på faktiska förhållanden och folkrättsliga principer.

Art. 4.

Intill utgången af tredje kalenderåret efter det, hvarunder skiljedomstolens slutliga beslut meddelas, må oberoende af den gränslinje, som genom berörda beslut fastställas, fiske inom det område, som enligt art. 2 kan vara föremål för tvist, idkas af hvardera rikets undersåtar i samma omfattning som under femårsperioden 1901—05. Vid bedömande af fiskets omfattning tages hänsyn till de fiskan-

gränsen. Det er overenskommet, at yderlinjerne for det omraade, som ved parternes paastande kan gjøres til gjenstand for tvist, og indenfor hvilket gränsen altsaa skal fastsættes, ikke maa drages saaledes, at deri indbefattes öer, holmer og skjær, som ikke stadig overskylles av vandet.

Art. III.

Voldgiftsretten har at avgjøre, hvorvidt gränselinjen bör ansees for at være helt eller paa en vis strækning fastslaaet ved grænsetraktaten av 1661 med dertil hörende kart, og hvorledes den saaledes bestemte gränselinje bör optrækkes, samt, forsaavidt gränselinjen ikke ansees at være bestemt ved omhandlede traktat og kart, at fastsætte samme under hensyn til faktiske forhold og folkeretslige principer.

Art. IV.

Indtil utgången av det tredje kalenderaar efter det, i hvilket voldgiftsrettens endelige beslutning meddeles, skal uten hensyn til den gränselinje, som gjennem nævnte beslutning fastsættes, fiske kunne drives av hvert rikets undersåtter indenfor det omraade, som efter art. II kan være gjenstand for tvist, i samme utstrækning som under femaarsperioden 1901—1905. Ved bedømmelsen av

des antal, fiskets art och fångst-sättet.

Art. 5.

Det är öfverenskommet, att det rike, på hvars sida om den blifvande gränslinjen fiskegrundet Grisebådarne är beläget, icke gent emot det andra riket äger något anspråk på deltagande i kostnaden för fyrskepp eller liknande anordningar på eller i närheten af nämnda grund.

Sverige förbinder sig att bibehålla det nuvarande, utanför territorialgränsen utlagda, fyrskeppet intill utgången af den i art. 4 nämnda tid.

Art. 6.

Skiljedomstolens ordförande ut-sätter tid och ort för domstolens första sammanträde och kallar till detta sammanträde de öfriga ledamöterna.

Tid och ort för ytterligare sammanträden bestämmas af skiljedomstolen.

Art. 7.

Det officiella språk, som af skiljedomstolen användes, skall vara engelska, franska eller tyska, enligt bestämmande, som träffas af ordföranden efter samråd med de öfriga ledamöterna.

fiskets utsträckning tages hensyn til de fiskendes antal, fiskets art og fangstmaaten.

Art. V.

Det er overenskommet, at det rike, paa hvis side av den blivende grænselinje fiskegrunderne «Grisebaaerne» er beliggende, ikke overfor det andet rike har krav paa deltagelse i omkostninger til fyrskib eller lignende foranstaltninger paa eller i nærheten av nævnte grunder.

Sverige forpligter sig til at beholde det nuværende utenfor territorialgrænsen anlagte fyrskib indtil utgangen av den i art. IV nævnte overgangstid.

Art. VI.

Voldgiftsrettens præsident bestemmer tid og sted for rettens første sammentræde og varsler de øvrige medlemmer om dette sammentræde.

Tid og sted for videre sammen-træde bestemmes av voldgiftsretten.

Art. VII.

Det officielle sprog, som af voldgiftsretten blir at anvende, skal være engelsk, fransk eller tysk, overensstemmende med beslutning, som fattes av præsidenten efter samraad med de øvrige medlemmer.

Parterna må dessutom i inlagor, bevismedel och anföranden begagna någotdera landets språk, skiljedomstolen obetaget att låta verkställa öfversättning.

Art. 8.

I afseende å förfarandet och omkostnaderna skola i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som innefattas i art. 62—85 af den på andra fredskonferensen i Haag 1907 antagna reviderade konvention för afgörandet på fredlig väg af internationella tvister.

Inlagor, repliker och bevismedel, som afses i art. 63 mom. 2 af nämnda konvention, skola delgifvas inom tider, som af skiljedomstolens ordförande bestämmas, och sist före den 1 mars 1909. Härigenom verkas ej rubbning i föreskrifterna om förfarandets andra afdelning, särskildt icke i bestämmelserna i art. 68—72 och 74 af samma konvention.

Skiljedomstolen äger, när den för sakens upplysning finner nödigt, anordna förhör, i båda parternas närvaro, med vittnen eller sakkunniga samt föreskrifva verkställandet af gemensamma hydrografiska undersökningar beträffande det tvistiga området.

Parterne kan desuten i indlæg, bevismidler og anførsler benytte hvert av de to landes sprog, idet det er voldgiftsretten forbeholdt at foranstalte oversættelse.

Art. VIII.

Med hensyn til proceduren og omkostningerne kommer til anvendelse, forsaavidt de kan tillempes, de bestemmelser, som indeholdes i artiklerne 62 till 85 i den paa den anden fredskonference i Haag i 1907 vedtagne reviderede konvention om fredelig avgjørelse av internationale stridigheter.

Indlæg, repliker og bevismidler, hvortil sigtes i art. 63, 2 afsnit, i nævnte konvention, skal meddeles inden de tidsfrister, som av voldgiftsrettens præsident bestemmes, og senest inden 1 mars 1909. Herved sker ingen ændring i reglerne for procedurens anden afdeling, specielt ikke i bestemmelserne i art. 68—72 og 74 i samme konvention.

Voldgiftsretten har adgang til, naar den for sakens oplysning finder det nødvendig, at foranstalte afhørelse i begge parters nærvær av vidner og sakkyndige samt til at beslutte iverksættelse av fælles hydrografiske undersøkelser vedrørende det omtvistede omraade.

Art. 9.

Denna konvention skall ratificeras och ratifikationerna utväxlas i Stockholm snarast möjligt.

Till bekräftelse häraf hafva vederbörande fullmäktige undertecknat denna konvention och försett den med sina sigill.

Utfärdad i två exemplar på svenska och norska i Stockholm den 14 Mars 1908.

Art. IX.

Denne konvention skal ratificeres og ratifikationerne utvexles i Stockholm snarest mulig.

Til bekræftelse herav har de respektive befuldmægtigede underteignet denne konvention og forsynet den med sine segl.

Udfærdiget i to eksemplarer paa svensk og norsk i Stockholm den 14 Mars 1908.

ERIC TROLLE.

(L. S.)

BENJAMIN VOGT.

(L. S.)

»

Utdrag af protokoll öfver ministeriellt ärende hållet inför Hans Majestät Konungen å Stockholms slott den 7 mars 1908.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde i underdånighet:

Frågan om rätta sträckningen af den genom gränsregleringstraktaten af den 26 oktober 1661 fastställda sjögränsen mellan Sverige och Norge var under år 1897 föremål för behandling af svenska och norska kommissarier. Dessa fullgjorde sitt uppdrag under tiden från och med den 11 till och med den 21 augusti 1897.

Med underdånig skrifvelse den 31 i nyssnämnda månad öfverlämnade de svenska kommissarierna protokoll öfver förrättningen samt kommissionens förslag till och beskrifning af sjögränsen mellan Sverige och Norge från det inre af Idefjorden ut till hafvet jämte affattning på kartan af den föreslagna gränslinjen. Vid denna förrättning enades kommissarierna om gränslinjen från det inre af Idefjorden till en punkt, som å berörda

detta protokoll bifogade karta betecknas med XVIII och som utgör midtpunkten å en rät linje, dragen från Jylte kummel å norska sidan till södra udden af en nordväst om Norra Hellsö belägen holme å svenska sidan; och blef gränsen intill berörda punkt genom nådigt beslut den 15 mars 1904 vederbörligen godkänd och utmärkt.

Angående gränsens vidare sträckning ut i hafvet, så långt territorialgränsen går, uppnåddes däremot ej enighet.

Vid underdånig föredragning af civilärenden den 26 mars 1904 hemställde föredragande departementschefen att frågan om denna del af gränsen måtte afgöras genom skiljedom.

För närmare bedömande af tvistefrågan äfvensom för vinnande af upplysning angående den år 1897 af ofvanberörda kommission verkställda undersökning äfvensom däröfver afgifna utlåtande tillåter jag mig hänvisa till följande utdrag af chefens för civildepartementet yttrande till statsrådsprotokollet vid nyssberörda tillfälle:

*Utdrag af
chefens för
civildeparte-
mentets yt-
rande till
statsråds-
protokollet
den 26 mars
1904.*

»Af kommissionens förslag framgår, att enighet uppnåtts rörande gränsens sträckning från det inre af Idefjorden (punkt I i förslaget och å kartan) till en punkt betecknad med XVIII. Denna punkt angifves i förslaget såsom midtpunkten å en rät linje, dragen från Jylte kummel till södra udden af den på nordvästsidan af Norra Hellsö liggande lilla holme. Jylte kummel är ett sjömärke uppsatt å Jylteholmen, belägen strax söder om den norska till Hvalögruppen hörande ön Herfö. Norra Hellsö tillhör Sverige. Beträffande gränsens sträckning från punkt XVIII ut till sjöss hafva olika förslag framställt af de svenska och norska kommissarierna.

De svenska kommissariernas förslag rörande gränsens sträckning från punkt XVIII ut till sjöss, så långt territorialgränsen går, är å kartan angifvet med gul linje. Enligt detta förslag skulle gränslinjen från nyssnämnda punkt dragas till en punkt omkring 300 meter norr om Rödskärs Nordgrund (punkt XIX) och vidare ungefär midt emellan undervattensskären Grisbådarna och Sköttegrunden på det sätt, att alla söder om denna linje liggande holmar, skär och grund, däribland Grisbådarna blefve svenska.

Enligt de norska kommissariernas förslag, å kartan angifvet med röd linje, skulle punkt XIX utgöras af midtpunkten å en rät linje, dragen från sydspetsen af den sydligaste af de norska Tislaröarna (Klöveren) till nordspetsen af Norra Kosterö, på det sätt att gränslinjen, dragen genom nämnda midtpunkt, går öfver grundet Båtshaken och att alla norr om denna gränslinje liggande holmar, skär och grund, däribland Grisbådarna, blefve norska.

I fråga om området utanför Hummerholmen stadgar 1661 års traktat, att gränsen skall gå »från Kosteröarna mellan Tislarne och mellan

Kattholmen och Hvalöarna in genom Svinesundsfjorden». Kattholmen är belägen innanför punkt XVIII mellan punkterna XV och XVI. Å den till traktaten hörande kartan är gränsen dragen från mynningen af Svinesund i rät linje till en punkt, som synes vara belägen ungefär midt emellan Kattholmen å svenska sidan och den till Hvalögruppen hörande »Maköholmen» å norska sidan, samt från denna punkt i rät linje till en annan punkt, som synes vara belägen midt emellan Kosteröarna å svenska sidan och Tislaröarna å norska sidan. Någon antydan om huru gränsen därutaf skall gå finnes icke vare sig i traktaten eller å den därtill hörande kartan. Med »Maköholmen» afses antagligen Norra Sandö, hörande till Hvalögruppen. Någon ö med namnet Maköholmen finnes nämligen icke, hvar emot på Norra Sandö finnes en gård benämnd Makö eller Magö.

Vid en jämförelse mellan 1661 års karta och de nyare kartorna visar sig, att belägenheten är å den förra kartan alldeles oriktigt angifven särskildt betäffande den af de stora öarna Norra och Södra Sandö, Herfö, Kirkeö m. fl. bestående gruppen Hvalöarna. Om en linje drages från midtpunkten mellan Kattholmen å ena sidan och någon närbelägen punkt å Hvalöarna å den andra till midtpunkten mellan Kosteröarna och Tislaröarna, skulle denna linje komma att gå midt öfver de ostligaste till Norge hörande Sandöarna och Herfö. Detta torde till fullo ådagalägga omöjligheten af att lägga den å 1661 års karta utmärkta gränslinjen till grund för bestämmandet af gränsens rätta sträckning å det tvistiga området.

I sin förenämnda underdåniga skrifvelse yttra de svenska kommissarierna rörande bestämmandet af gränslinjen å detta område följande.

De norska kommissarierna hade, med anledning däraf att gränslinjen å 1661 års karta dragits till midtpunkten mellan Kosteröarna å ena och Tislaröarna å andra sidan, ansett, att linjen från punkt XVIII borde dragas i rak linje till midtpunkten mellan Nordkoster och södra spetsen af Klöveren i Tislarögruppen samt vidare därifrån i rak fortsättning ut till territorialgränsen. Enligt detta förslag skulle vissa af skären norr om Kosteröarna, nämligen Stenbröttet, Rödskärs Nordgrund och delvis Båtshaken komma på norska sidan af gränsen. Detsamma skulle blifva fallet med Grisbådarna. Om än en sådan tolkning af traktaten ej syntes sakna skäl, kunde likväl däremot erinras, att den å 1661 års karta uppdragna linjen A icke kunnat följas, enär belägenheten å kartan vore oriktigt angifven, samt att hvarken traktaten eller kartan innehölle någon som helst antydan om gränsens sträckning utanför Koster- och Tislaröarna. Vid sådant förhållande syntes den naturliga belägenheten samt häfden böra tillerkännas afgörande betydelse. Hvad då anginge skären norr om Kosteröarna, såge man genast vid en blick på kartan, att desamma uppenbarligen hörde till-

*Utdrag af
chefens för
civildeparte-
mentets yt-
rande till
statsråds-
protokollet
den 26 mars
1904 (forts.).
Återgifvan-
de af de
svenska kom-
missarierna
nas skrif-
velse.*

sammans med den ögrupp, hvars hufvudöar kallades Kosteröarna. Den utredning angående häfden, som kommissarierna varit i tillfälle verkställa, gäfvé och otvetydigt vid handen, att fisket vid dessa skär ansetts tillkomma uteslutande svenskarna, ehuru någon gång norska fiskare uppträdt äfven där. Hvad åter anginge Grisbådarna vore väl dessa belägna på något större afstånd från Kosteröarna än från den grupp af skär, hvars sydliga medelpunkt utgjorde den ostridligt norska ön Heja. Men mot Grisbådarnas hänförande till Norge talade emellertid på det kraftigaste de synnerligen bestämda uppgifter angående häfden, som vid kommissariernas besök å Nordkoster erhållits af där boende fiskare. Dessa hade nämligen uppgifvit, att vid Grisbådarna af dem bedrefves ett mycket betydande hummerfiske, och hade de förklarad, att detta fiske bedrefves uteslutande af svenska fiskare. De å norska sidan insamlade uppgifterna angående ifrågavarande fiske vore hvarandra motsägende. Vissa af dem bekräftade ganska tydligt kosterfiskarens berättelser, under det andra gäfvé vid handen, att äfven norrmän emellanåt bedrifvit fiske å Grisbådarna. Den af kommissarierna åvägabragta utredningen angående häfden vore naturligtvis mycket ofullständig, men syntes dock i sin helhet utmärka, att Grisbådarna borde anses för svenska. Att dessa skär från äldre tider ansetts tillhöra Sverige bekräftades äfven af följande omständigheter, nämligen att å en i sjökarteverkets arkiv förvarad »karta öfver den del af Bohus Skärgård, som sträcker sig från Saltbobäcken till Rösö jämte Koster-skären, afmätt, pliktad samt ritad år 1804 af Johan Gustaf af Lund», hvilken karta, därå riksgränsen icke vore utmärkt utan allenast farleder uppritade, icke upptoge angränsande norska öar, Grisbådarna vore återgifna; att desamma vid de mätningar, som legat till grund för omförmälda af »Norges geografiske opmaaling» år 1868 utgifna specialkarta, icke blifvit uppmätta utan å kartan utlagda från svenska sjökort, för hvilkas upprättande de blifvit genom svenska sjökarteverket uppmätta och inlagda å sjökarteverkets förenämnda, år 1861 upprättade originalmätningsskator; samt att sjömärken å desamma blifvit utsatta genom svenska lotsverkets försorg, hvilket dock först skett på våren 1896.

*Utdrag af
chefens för
civildeparte-
mentets ytt-
rande till
statsråds-
protokollet
den 26 mars
1904 (forts.).*

Den utredning rörande häfden, som omförmäles i de svenska kommissariernas underdåniga skrifvelse, hade kommissionen sökt vinna genom inhämtande af upplysningar i detta afseende från fiskarbefolkningen å olika platser å såväl den svenska som norska sidan. Enligt hvad förrättningsprotokollet utvisar, verkställdes dylika undersökningar å den norska ön Herföl, å Nordkoster samt å de norska öarna Tislarön, Asmalön och Västerön, de två sistnämnda hörande till Hvalöarna.

Å Herföl tillstädeskommo fem fiskare, hvilka lämnade följande upplysningar:

Fiskarena i Herföl hade brukat fiska efter hummer vid Stenbrottet, Rödskärs Nordgrund, Kostersten, Klöfningsgrunden, Båtshaken, Rödskår samt Grisbådarna. De plägade bedrifva fiske med backor eller tinor söder om Grisbådarna i en där gående ränna. Svenskarna hade jämväl bedrifvit fiske med backor på detta ställe äfvensom fiskat hummer på Grisbådarna, Sköttegrunden, Rödskår, Båtshaken, Drammen, Kostersten, Stenbrottet och Rödskärs Nordgrund. Svenska fiskare hade för omkring tolf år sedan nekat en norsk fiskare att sätta hummertinor vid Rödskår, Stenbrottet, Klöfningsgrunden, Rödskärs Nordgrund eller rundt omkring på grunden norr om Nordkoster. Däremot hade svenskarna icke nekat de norska fiskarena att sätta ut sina hummertinor på Grisbådarna och däromkring. Fiskarena på Tislaröarna brukade fiska på Hejagrundet och däromkring. På Sköttegrunden hade tislarfiskarena, herfölfiskarena och svenskarna fiskat om hvarandra. De norska fiskarena hade därför vänt sig till länsnannen och fogden, som gifvit dem det rådet att borttaga tinorna för de svenska fiskarena. Då de norska fiskarena åtvärnat de svenska, hade dessa tagit bort tinorna från sistnämnda grund, men senare nästan ärligen åter visat sig där. Då de norska fiskarena ej vetat om den rätta gränslinjen, hade de emellertid icke gjort något vidare åt saken.

Å Nordkoster hördes tolf fiskare. Dessa berättade:

Fiskarena å bägge Kosteröarna hade alltid fiskat vid skären norr om Nordkoster (Stenbrottet, Rödskår, Rödskärs Nordgrund, Kostersten, Båtshaken, Klöfningsgrunden o. s. v.) och hade alltid betraktat fisket vid dessa skär såsom uteslutande svenskt. De närvarande hade dock i allmänhet fiskat mera västerut, och ingen af dem hade fiskat norr om Rödskår utom en, som fiskat ända till Rödskärs Nordgrund. Däremot hade de ingen kännedom, att norska fiskare idkat fiske vid dessa skär. Det fiske, som bedrefves vid dessa skär, vore hummerfiske samt sillfiske med garn. På Sköttegrunden hade svenskar och norrmän fiskat hummer om hvarandra utan att tvist därom uppstått mellan de olika landens inbyggare. På Grisbådarna brukade de svenska fiskarena bedrifva hummerfiske, men däremot hade norska hummerfiskare, såvidt de närvarande visste, aldrig fiskat hummer där. Fiske med tinor eller backor, som endast bedrifvits med små redskap, hade ansetts likgiltigt från svensk sida. Med sådana redskap hade emellertid såväl svenska som norska fiskare idkat fiske mellan Båtshaken och Heja. Hummerfisket vore det för fiskarena å Kosteröarna mest betydande fisket. Vid Grisbådarna fiskades hummer, och vore detta hummerfiske det bästa i trakten. Våren 1897 hade öfver sextio personer varit sysselsatta med

Utredning rörande häfd. Fiskarbefolkningens utsagor.

hummerfiske därstädes. Befolkningen hade ansett gränsen mellan Sverige och Norge gå norr om skären, norr om Koster samt norr om Grisbådarna upp emot Sköttegrunden.

Å Tislarön hördes fyra fiskare, hvilka uppgåfvo följande:

Fiskarena på Tislarön bedrefve hummerfiske i allmänhet på grunden omkring Tislaröarna, Torbjörnskar och Heja. Däremot fiskade de icke vid skären norr om Kosteröarna. Förr hade norska fiskare, särskildt från Herföl, fiskat hummer vid dessa skär. Samtidigt hade svenskarna fiskat där. Jämväl vid Heja hade svenskarna fiskat tillsammans med norska fiskare. Det hade då varit gemensamt fiske. En af de närvarande, 65 år gammal, upplyste, att han fiskat vid Sköttegrunden, hvar emot han icke fiskat vid Grisbådarna, hvilket icke heller hans fader gjort. En annan af de närvarande meddelade, att han fiskat vid Sköttegrunden och för omkring tjugo år sedan jämväl vid Grisbådarna. Anledningen till att man förr icke i allmänhet fiskat så långt ut som vid Grisbådarna hade varit, att det då för tiden funnits godt om hummer närmare Tislarön. Anledningen till att tislarfiskarena icke fiskade på Grisbådarna vore fruktan för de svenska fiskarena, som togo upp de norska fiskarens hummertinor. Detta vore ock anledningen, hvarför fiskarena från Tislarön ej drefve hummerfiske vid Stenbrottet och de andra skären norr om Kosteröarna. Hvad anginge fisket med backor, upplystes det, att detta hufvudsakligen drefves väster om Tislarön vid Alnen, men för öfrigt rundt omkring Tislarön. Fiskare från Herföl, Västeröarna med flera andra ställen fiskade med backor söder, sydost och sydväst om Grisbådarna. Däremot hade de sig icke bekant, om fiskare från Herföl fiskade hummer vid Grisbådarna, hvaremot de visste, att herfölfiskare hade satt ut hummertinor vid Hejagrunden och Sköttegrunden.

Å Asmalön hördes fem fiskare, bosatta vid Viger å samma ö. Dessa anförde:

Fiskare från detta ställe bedrefve hummerfiske i synnerhet vid Heja, Hejagrunden och vidare norrut mot Torbjörnskar samt söderut vid Sköttegrunden och mellan dessa grund och Grisbådarna. De fiskade icke vid Rödskar, Rödskärs Nordgrund eller de öfriga skären norr om Kosteröarna. Svenskarna bedrefve hummerfiske vid Grisbådarna och ofta därom upp mot Torbjörnskar. De norska fiskarena från Viger begåfve sig icke till Grisbådarna för att fiska af fruktan för att svenskarna skulle taga hummertinorna ifrån dem. Grisbådarna ansåges vara en mycket god fiskeplats. Där drefves emellanåt jämväl sillfiske. Fisket med backor bedrefves hufvudsakligen på djupet söder om Heja både norr och söder om Grisbådarna.

Å Västerön hördes fem fiskare, bosatta vid Kuhaugen å nämnda ö. Dessa berättade:

Fiskare från Kuhaugen bedrefve hummerfiske vid Heja, Hejagrun- den och omkring Torbjörnskär samt på Sköttegrunden och Grisbådarna. På det senare stället hade alla de närvarande fiskat hvarje år, allenast med undantag af en af dem, hvilken icke fiskat där de senare åren men väl hans söner. Fiskarena hade trott, att Grisbådarna vore norska, då det största djupet vore sydost om dem. De svenska fiskare, som också plägade be- drifva fiske på Grisbådarna, hade icke hindrat fiskarena från Kuhaugen att fiska där. De närvarande ansåge Grisbådarna för en mycket god plats för hummerfiske, och de förklarade, att det skulle vara en betydlig för- lust för dem, om de icke skulle tillåtas fiska där.

Uti en den 25 augusti 1897 dagtecknad underdånig skrift hafva C. L. Johansson från Styrso, Adolf Andreasson från Nordkoster och Anders Anders- son från Sydkoster, med hvilka 109 fiskeidkare från Kosteröarna samt angrän- sande öar och fastland förenat sig, uttalat sina farhågor, att vid en blif- vande gränsreglering gränsen komme att bestämmas så, att de bohus- länska fiskarena komme att förlora det fiskeområde, som af ålder ansetts tillkomma dem. Det svenska fiskeområdet sträckte sig nämligen sedan långliga tider tillbaka ända till norra kanten af ön Heja, hvarst under fisketiden svenska fiskare plägat hafva bostäder uppförda. Omkring år 1872 hade dock efter tillsägelse från norsk sida de svenska fiskarena måst upphöra med fiske vid Heja, men dessförinnan hade fiske därstädes ute- slutande bedrifvits af svenska fiskare. Så vidt undertecknarne hade sig bekant, idkades icke af norrmän hummerfiske söder om en linje dragen från södra delen af Tjurholmen till norra kanten af Heja undantagandes omkring Heja.

Genom nådig remiss den 1 oktober 1897 anbefalldes Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län att verkställa utredning i fråga om häfd dels till de norr om Kosteröarna belägna mindre öar och undervattensskär, af hvilka de nordligaste voro Rödskärs Nordgrund och Stenbrottet, dels ock till undervattensskären Grisbådarna. Med anledning däraf lät Kungl. Maj:ts befallningshafvande vid sammanträde inför krono- fogden i orten höra den fiskeidkande befolkningen i Vätte härad. Vid sammanträdet, som ägde rum i Strömstad den 5 november 1897, tillstädes- kommo 101 personer, samtliga fiskeidkare inom nämnda härad. Protokollet vid sammanträdet innehåller yttranden af en hvar af de närvarande. De härvid afgifna berättelserna gifva vid handen, att svenska fiskare åtminstone ända ifrån 1830-talet idkat hummer-, sill- och backfiske vid ön Heja, där de

- under fisketiden haft uppförda tillfälliga bostäder. Detta förhållande synes hafva fortgått ända fram på 1870-talet, under hvilken tid norrmän icke plägat idka fiske därstädes. I sammanhang med uppförandet af ett kummel å Heja, hvilket torde hafva skett något år på 1870-talet, synes från norsk sida försök hafva gjorts att bortmota de svenska fiskarena från fiskeplatserna vid ön. Efter denna tid började norrmän idka fiske därstädes och synas inom ganska kort tid hafva utträngt de svenska fiskarena, så att för närvarande fiske vid Heja torde bedrifvas endast af norrmän. Hvad beträffar fisket vid Sköttegrunden synes af de afgifna berättelserna framgå, att jämväl detta i äldre tider brukats uteslutande af svenskar, men att numera fiske därstädes idkades af såväl svenskar som norrmän. Å det fiskeområde, som utgöres af skären norr om Kosteröarna intill Rödskärs Nordgrund samt Grisbådarna, bedrefves fisket, enligt de å sammanträdet närvarandes samstämmiga uttalande, endast af svenskar. Med undantag af en af de närvarande, hvilken omtalade att »för ungefär 25 år sedan» (yttrandet afgafs år 1897) norrmän idkat fiske vid Grisbådarna men sedermera lämnat detsamma, förklarade samtliga, att de icke iakttagit norrmän idka fiske å detta område. I öfrigt påpekades vid sammanträdet, att såväl Grisbådarna som den samling af skär, som norr ut ifrån Kosteröarna sträckte sig till Rödskärs Nordgrund, vore en naturlig fortsättning af dessa öar och att det djupaste vattnet ginge mellan Tislaröarna och Rödskärs Nordgrund. Slutligen antecknades, att årliga värdet af hummerfisket vid Grisbådarna kunde beräknas till 20,000 kronor.

Riktigheten af dessa uppgifter bekräftades ytterligare genom de upplysningar, som vid förhör inför lotskaptenen i Göteborgs lotsfördelning lämnats af äldre fiskare från Fjällbacka och af lotspersonalen å Nordkoster.

Genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande har ytande i ämnet infor drats från lotskaptenen i nämnda lotsfördelning. Lotskaptenen yttrar:

Beträffande den föreslagna riksgränsen från den i kommitterades förslag angifna punkt XVIII till den i det speciellt svenska förslaget angifna punkt XIX, syntes icke något vara att anmärka. Däremot funne lotskaptenen såväl det svenska förslaget angående sträckningen af riksgränsen från sistnämnda punkt till territorialgränsen, som i synnerhet det norska förslaget angående sträckningen af riksgränsen från punkt XVIII icke vara antagliga. Samtliga skär och grund, som låge spridda norr om Nordkoster och norrut slutade med grunden Stenbrottet, Rödskärs Nordgrund och Båtshaken, vore genom sitt läge Nordkoster naturliga tillhörighet. På grund därpå och då 1661 års traktat icke angäfve,

*Utdrag af
chefens för
civildeparte-
mentet ytt-
rande till
statsråds-
protokollet
den 26 mars
1904 (forts.).
Yttrande af
lotskaptenen
i Göteborgs
lotsfördel-
ning.*

hvar gränslinjen framginge mellan Nordkoster och Tislaröarna, samt den traktaten tillhörande kartan vore ofullständig och oriktig, syntes helt naturligt, att enligt traktatens mening gränslinjen borde framgå genom det djupa och vida vattenområde, som utbredde sig mellan Stenbrottet och Rödskärs Nordgrund, å södra sidan, samt Tislaröarna, å nordsidan, hvarigenom äfven gränslinjen förlades ungefär lika långt från de öfver vattenytan liggande svenska skären, Rödskären, som från det norska Svartskär bland Tislarögruppen. Säsom ytterligare skäl för att detta varit traktatens mening ville lotskaptenen framhålla, att traktaten säkerligen ingåtts i ändamål att åstadkomma en naturlig och god gräns mellan de båda länderna, hvilket icke blifvit fallet om gränslinjen dragits fram öfver och tätt intill en mängd små holmar och skär, där hummerfisket lätt gäfvade anledning till tvister mellan fiskarena från de båda länderna. Då därtill komme, att svenska fiskare till följd af gammal häfd fiskat så långt norrut som vid Tislaröarna och Heja, samt Heja för icke fullt en mansålder sedan af svenska fiskare ansåges tillhöra Sverige, äfvensom att samtliga Grisbådarna, till hvilka hörde det med svensk konprick utmärkta Sköttegrundet, enligt gammal häfd tillhört Sverige, kunde lotskaptenen för sin del icke fatta, att de svenska kommitterade haft nöjaktig anledning medgifva, det skäl förefunnits för de norska kommitterades tolkning af traktaten rörande gränslinjens dragande från punkt XVIII. Säsom ett ytterligare stöd för denna uppfattning anfördes, att å en af de svenska kommitterade antagligen icke känd och ej heller åberopad karta öfver Göteborgs och Bohus län, utgifven år 1806 af S. G. Hermelin, riksgränsen vore utlagd norr om Grisbådarna. Lotskaptenen hemställde därför, att från punkt XIX i de svenska kommitterades förslag gränslinjen fortsattes i samma riktning till en punkt, hvilkens läge bestämdes af följande väl synliga och tydliga lång- och tvärmärken, nämligen:

Berget »Kosterbonden» öfverens med det västligaste af skären »Små Drammarne» samt sydvästra udden af »Södra Hellsö» öfverens med »Höga Rödskår» bland »Rödskären»;

och att från denna punkt gränslinjen droges i sistnämnda riktning eller med sydvästra udden af »Södra Hellsö» öfverens med »Höga Rödskår» till territorialgränsen.

Att denna gränslinje äfven lämpade sig bäst i förhållande till svenska och norska kusternas hufvudriktningar, syntes tydligt vid betraktande af det svenska sjökortet »Bohusbugten». Likaledes ville lotskaptenen upplysa, att enligt meddelande af åtskilliga bland skärgårdsbefolkningen samma gräns numera, med högst få undantagsfall, respekterades af de båda ländernas fiskare.

Utdrag af
chefens för
civildeparte-
mentet ytt-
rande till
statsråds-
protokollet
den 26 mars
1904 (forts.).

Utlåtande
af Kungl.
Maj:ts be-
fallnings-
hafvande i
Göteborgs
och Bohus
län.

För egen del har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i underdånigt utlåtande den 15 mars 1898 anført:

Den regel vid uppdragandet af gränser i vattendrag, mellan landskap, län och byar, att gränslinjen droges i midten, där vattnet vanligen vore djupast, vore i ännu högre grad tillämplig vid uppdragandet af gränslinje uti hafvet mellan två riken, då de olägenheter, som alltid måste uppkomma därigenom, att en holme eller dess naturliga fortsättning af undervattensskar delades mellan två riken, i görligaste måtto därigenom undvekes. Denna omständighet hade de svenska och i ännu högre grad de norska kommissarierna förbisett, då de föreslagit, att gränsen skulle dragas från punkt XVIII i raka linjer ut i hafvet, hvarigenom enligt det norska förslaget gränsen skulle gå midt öfver de till Nordkoster hörande små öarna Stenbrottet och Båtshaken samt söder om Grisbådarna och enligt det svenska förslaget söder om det så kallade Sköttegrundet. Då af de hållna förhören med önskvärd tydlighet framginge, icke blott att de norr om Kosteröarna belägna skären Stenbrottet och Rödskärs Nordgrund utgjorde en naturlig fortsättning af nämnda svenska öar, utan äfven att såväl sistnämnda skär som Grisbådarna och dess naturliga fortsättning Sköttegrundet sedan urminnes tider på grund af häfd brukats af svenska fiskare, syntes redan däraf svenska statens äganderätt till samtliga förenämnda öar och skär tillfullo ådagalagd; men då svenska lotsverket efter uppdrag af Kungl. Maj:t låtit å Sköttegrundet och Grisbådarna uppsätta sjömärken utan att någon protest däremot från norsk sida försports, syntes hvarje tvifvel om nämnda grounds egenskap af svenskt vara undanröjdt. Förutom förenämnda af lotskaptenen åberopade, år 1806 utgifna karta utmärkte äfven två från krigsarkivet bekomna kartor, nämligen Moransons »Recognosceringen längs norska gränsen 1774 och 1775» samt en »på Kungl. Maj:ts allernådigaste befallning» åren 1803 och 1804 utgifven öfver Bohusläns och Norra Hallands skärgård, inlopp och hamnar, tydligt, att riksgränsen då ansågs gå norr om Stenbrottet, Rödskären och Grisbådarna. Genom gränsens dragande norr om Stenbrottet, Rödskärs Nordgrund och Sköttegrundet syntes det norska intresset icke på minsta sätt blifva lidande, då utredt vore, att svenska fiskare enligt häfdvunnet bruk bedrifvit fiske icke blott vid nämnda öar och skär utan äfven vid den norr därom liggande ögruppen Heja. Visserligen hade norska fiskare emellanåt bedrifvit fiske vid de nordligaste Kosteröarna och Grisbådarna, men af denna anledning kunde nämnda skär icke anses som norska lika litet som af den omständighet, att svenska fiskare utöfvat sitt yrke vid Tislaröarna, kunde dragas den slutsats, att sistnämnda öar vore svenska. Mest naturligt vore, att gränsen framginge genom den djupa segelränna, som sträckte

sig norr om förenämnda tre grund (Stenbrottet, Rödskärs Nordgrund och Sköttegrundet), och hvilken af naturen själf syntes ägnad att utgöra gräns mellan de förenade rikena. Det skulle vara i högsta måtto beklagligt, om genom en gränsreglering något eller några af de områden, som i allmänna folkmedvetandet af ålder ansetts och fortfarande ansåges såsom svenska, komme att öfvergå till Norge och en stor del af norra Bohusläns fiskarbefolkning därigenom lede intrång i den näring, som de själfva och deras förfäder fått ostördt utöfva. Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge alltså, att den af de norska kommissarierna föreslagna sträckningen af riksgränsen saknade all rättslig grund och att äfven den af de svenska kommissarierna föreslagna riktningen så till vida vore oriktig, som genom densamma Sköttegrundet skulle komma att tillhöra Norge, samt att någon lämpligare och rättvisare sträckning af gränsen icke gäfves än den af lotskaptenen föreslagna.

Till följd af nådig remiss har jämväl lotsstyrelsen den 20 mars 1900 yttrat sig i ärendet; och anför denna styrelse:

Under den 14 augusti 1895 aflät norske fyrdirektören till lotsstyrelsen en skrifvelse af innehåll, att från sjömansföreningar och enskilda ofta inkomme klagomål, att Grisbådarna och Persgrunden fortfarande till stor fara för sjöfarten vore utan märken. Man önskade därstädes fyrskepp eller ljudbojar. Hvad Grisbådarna beträffade syntes det vara tvifvelaktigt om de låge på norskt eller svenskt territorium. Fråga framställdes nu, huru man från svensk sida betraktade denna sak, om därifrån kunde väntas förfogande till grundens förseende med behöfliga varningstecken eller, i motsatt fall, om det skulle uppställas någon invändning emot, att man från norsk sida antog sig saken. Persgrundet låge ju otvifvelaktigt på svenskt territorium, så att saken så till vida icke vidkomme det norska fyrväsendet, men då framställningarna om nödvändigheten af att något gjordes till sjöfartens betryggande för detta grund, i regeln adresserades till den norska myndigheten, anhölle fyrdirektören om upplysning, huruvida det kunde väntas, att den svenska administrationen ville taga sig af saken.

Till svar härå yttrade lotsstyrelsen i skrifvelse den 30 september 1895, bland annat, beträffande Grisbådarna, att på den enda äldre tillförlitliga svenska karta, å hvilken gränslinjen finnes utlagd så långt ut i sjön, gränsen vore dragen norr om Grisbådarna, till följd hvaraf dessa grund måste anses ligga inom svenskt territorium samt lotsstyrelsen följaktligen böra vid dem anordna något varningsmärke, men att, då utläggandet af ett fyrskepp vore förenadt med högst betydande kostnader så-

*Utdrag af
chefens för
civildeparte-
mentet yt-
rande till
statsråds-
protokollet
den 26 mars
1904 (forts.).
Utlåtande
af lotssty-
relsen.*

väl vid första anskaffningen, som vid årliga underhållet, grundens utmärkande genom ett sådant för den närmare framtiden icke torde kunna ifrågakomma.

Sedan Kungl. Maj:t därefter uppå lotsstyrelsens underdåniga framställning den 22 maj 1896 anvisat behöfliga medel till, bland annat, erforderlig utprickning af Grisbådarna, blef detta grundflak — däruti inbegripet den del däraf som kallades Sköttogrundet — under år 1896 utmärkt medelst 5 järnkonprickar, hvarför anskaffningskostnaden uppgick till omkring 6,000 kronor, och den verkställda utprickningen bragtes genom kungörelse till hela den sjöfartsidkande allmänhetens äfvensom till vederbörande norska myndigheters och främmande nationers kännedom, utan att någon som helst invändning mot svenska kronans rätt att sålunda förfoga hvarken då eller sedermera från norsk sida lätit sig afhöra, för så vidt icke såsom ett försök i denna riktning finge betraktas den från norsk sida helt nyligen vidtagna åtgärd att, utan att därom på förhand underrätta lotsstyrelsen, väster om Grisbådarna utlägga en ljudboj, hvars geografiska läge under februari månad 1900 uppgifvits vara Lat. 58° 54' 25" N, Long. 10° 47' 55" O Grw, eller, om territorialgränsen i analogi med nädiga kungörelsen den 5 maj 1871 ansåges ligga 4 nautiska minuter till sjöss från de yttersta öfvervattenskären, här Heja och Västra Klöfningen, strax innanför (öster om) nämnda gräns och icke obetydligt söder om den gränslinje mellan de båda länderna, som af de svenska kommissarierna förslagsvis uppdragits. På grund af hvad sålunda i detta ärende förekommit vore lotsstyrelsen fortfarande af den mening styrelsen år 1895 uttalade, att hela grundflaket Grisbådarna, däri det så kallade Sköttogrundet inbegripet, måste anses ligga inom svenskt territorium och gränsen alltså dragas på det sätt lotskaptenen i Göteborg föreslagit».

Departementschefens anförande.

Sedan föredraganden sålunda lämnat ofvanintagna redogörelse för hvad uti ifrågavarande tvistefråga förekommit, hemställde han, att densamma måtte afgöras genom skiljedom samt att förty Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att frågan om sträckningen af sjögränsen mellan Sverige och Norge från oförmälda punkt XVIII ut i hafvet, så långt territorialgränsen går, måtte hänskjutas till en särskild skiljedomstol, sammansatt af två från hvardera riket utsedda skiljemän samt en ordförande, hvilken, därest de fyra skiljemännen ej kunde ena sig, borde på anmodan af Hans Maj:t Konungen utses af ett främmande statsöfverhufvud. I enlighet med denna hemställan afläts äfven proposition i ämnet till Riksdagen.

Likartad framställning gjordes till det norska stortinget.

I skrifvelse den 17 maj 1904 förklarade sig Riksdagen för sin del icke vilja motsätta sig, att i det föreliggande fallet ett skiljedomsförfarande

ägde rum, men ansåge sig Riksdagen på närmare anförda skäl icke kunna godkänna grunderna för den ifrågasatta skiljedomstolens sammanläggning.

På grund häraf gjorde norska stortinget, där ärendet förekom till behandling först efter det Riksdagen fattat sitt beslut, endast det uttalande att saken under förhandenvarande omständigheter icke gäfvade anledning till något beslut från stortingets sida.

Sedan sålunda det år 1904 väckta förslaget förfallit, har förevarande tvistefråga alltjämt förblifvit olöst. Den inbegreps ej heller bland de frågor, som enligt 1905 års första urtima riksdags beslut skulle vara föremål för de sedermera samma år i Karlstad förda förhandlingarna.

För att erhålla ytterligare utredning af denna gränsfråga hafva arkivforskningar anställts samt förhör med befolkningen i de till ifrågavarande farvatten gränsande delar af riket hållits. Sedan dessa förberedande undersökningar blifvit slutförda, anser jag tidpunkten vara inne för en slutgiltig lösning af tvistefrågan. Det lär nämligen vara uppenbart, att frågan icke alltjämt bör lämnas öppen. Under sakernas nuvarande tillstånd kunna slitningar mellan fiskebefolkningen i angränsande distrikt svårligen helt och hållet undvikas, hvarjämte osäkerheten om gränsens rätta sträckning äfven förhindrar denna befolkning att tillfullo utnyttja det icke obetydliga hummerfisket i de stridiga farvattnena.

En fråga sådan som den nu förevarande torde svårligen kunna lösas på annan väg än genom anlåtande af skiljedom. Denna utväg har äfven år 1904 af Riksdagen i princip godkänts.

För att på denna grund uppnå en lösning hafva äfven under senare tid jämlikt därom af Eders Kungl. Maj:t gifvet nådigt bemyndigande underhandlingar förts med den norska regeringen; och har därvid enighet å ömse sidor uppnåtts såväl rörande frågans hänskjutande till skiljedom som äfven hvad därmed i öfrigt står i samband. Hvad sålunda öfverenskommit har sammanfattats i ett detta protokoll bilagdt förslag (bil. 2) till konvention om hänskjutande till skiljedom af frågan om viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

Enligt detta förslag skall förevarande tvistefråga hänskjutas till en skiljedomstol bestående af en ordförande, som icke är någondera landets undersåte eller bosatt i någotdera landet, samt af två andra ledamöter, en svensk och en norsk.

De båda sistnämnda ledamöterna skola hvar för sig utses af de båda rikena, hvaremot Hennes Majestät Drottningen af Nederländerna under förutsättning af Hennes Majestäts samtycke härtill skulle utse ordföranden. Dock förbehålla sig parterna att, i händelse de därom kunna enas, genom

en särskild öfverenskommelse utse vare sig blott ordföranden eller skiljedomstolens samtliga ledamöter.

Skiljedomstolens uppgift skall enligt artikel 2 vara att enligt i artikel 3 närmare angifna grunder fastställa gränslinje i vattnen från punkt XVIII å ofvanberörda karta ut i hafvet intill territorialgränsen. Det står således hvardera parten fritt att oberoende af de gränslinjer, som vid den år 1897 företagna undersökning föreslogos af kommissarierna, framställa de anspråk, hvartill den anser sig äga befogenhet, dock med den inskränkning att ytterlinjerna för det område, som genom parternas yrkande kan göras till föremål för tvist, icke må dragas så att däraf omfattas öar, holmar och skär, som ej ständigt öfversköljas af vattnet.

För att icke störande ingripa i nu rådande förhållanden samt för att lämna fiskebefolkningen lämplig tid att anpassa sig efter det förändrade läge, som kan uppstå genom gränsens definitiva reglering, föreskrifves i artikel 4, att fiske i viss närmare angifven omfattning skall inom det område, som enligt artikel 2 kan vara föremål för tvist, kunna idkas af hvartdera rikets undersåtar intill utgången af tredje kalenderåret efter det domstolens utslag fallit.

Artikel 5 behandlar frågan om fyrbelysning vid Grisbådarne. I detta sammanhang ber jag att få erinra därom, hurusom i en vid 1904 års Riksdag med föranledande af ofvanberörda nådiga proposition i ämnet afgifven motion föreslogs, att Riksdagen måtte besluta, att, för såvidt ett fyrskepp vid Grisbådarne framdeles ansåges behöfligt, detta måtte bekostas af det rike, som finge sig äganderätten öfver grundet tillerkänd. Motionären utgick därvid från den uppfattning, att därest vid en blifvande skiljedom Grisbådarne i enlighet med den gränslinje, som från norsk sida förfäktats, komme att tillhöra Norge, fara föreläge, med hänsyn till platsen, hvarå det af Sverige sedan några år vid Grisbådarne utlagda fyrskepp befunne sig, för att Sverige fortfarande blefve tvunget att underhålla detsamma.

Statsutskottet, som behandlade denna motion, först efter det Riksdagen fattat beslut i hufvudfrågan, yttrade med anledning af densamma att utskottet hölle före, att huru än sjögränsen mellan Sverige och Norge komme att regleras, ett fyrskepp i hvarje fall borde fortfarande vara förlagdt i närheten af Grisbådarne; och ansåge utskottet det själfallet, att omsorgen om en sådan anordning borde äligga den stat, till hvilken grundet hörde. På grund af det läge, hvari emellertid gränsregleringsfrågan kommit, ansåg utskottet icke något beslut af Riksdagen i det af motionären angifna syfte vara erforderligt. I enlighet med utskottets hemställan beslöt äfven Riksdagen, att ifrågavarande motion icke skulle för-
anleda till någon dess åtgärd.

Genom affattningen af artikel 5, i hvilken uttryckligen stadgats, att det rike, på hvars sida om den blifvande gränslinjen Grisebådarne är beläget, icke gent emot det andra riket äger något anspråk på deltagande i kostnad för fyrskepp eller liknande anordningar på eller i närheten af nämnda grund, har den af motionären befarade möjligheten uteslutits. För öfrigt torde bemärkas, att något egentligt behof af fyrbelysnings anordnande å eller bredvid grundet knappast förefinnes för enbart den svenska sjöfarten.

Det har icke ansetts nödigt stadga förpliktelse för det rike, grundet kommer att tillhöra, att sörja för fyrbelysnings anordnande. Påtagligen ligger det i hvarje rikets intresse att härvidlag själfmant uppfylla sina skyldigheter.

Beträffande ofvanberörda af Sverige utlagda fyrskepp har öfverenskommit, att detsamma skall enligt nu ifrågavarande artikel bibehållas å sin plats intill utgången af den i artikel 4 omförmälda öfvergångstid.

Öfriga artiklar beröra hufvudsakligen föreskrifter i afseende å proceduren inför domstolen, därvid särskildt må framhållas, att de bestämmelser, som innefattas i art. 62—85 af den på andra fredskonferensen i Haag 1907 antagna reviderade konvention för afgörande på fredlig väg af internationella tvister, skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Då denna konvention ännu icke af Sverige tillträds och således icke finnes i offentligt tryck tillgänglig, torde en öfversättning af ofvannämnda paragrafer i densamma få bifogas detta protokoll (bil. 3).

Efter att hafva uppläst ifrågavarande konvention, sådan den finnes detta protokoll bilagd, hemställde herr ministern i underdånighet dels, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt honom att på diplomatisk väg inhämta, huruvida Hennes Majestät Drottningen af Nederländerna vore, på sätt i artikel 1 vore förutsedt, villig att eventuellt utse ordförande i skiljedomstolen, dels ock att under förutsättning af Hennes Majestät Drottningens samtycke härtill Kungl. Maj:t måtte med godkännande af förevarande konvention bemyndiga ministern att gemensamt med härvarande norske minister underteckna densamma; och skulle för denna händelse fullmakt i vanlig ordning för ministern utfärdas.»

Frågan om rätta sträckningen af den genom gränsregleringstraktaten af den 26 oktober 1661 fastställda sjögränsen mellan Sverige och Norge har, såsom af det vid förevarande proposition fogade protokoll öfver ett ministeriellt ärende den 7 mars 1908 framgår, under år 1897 varit föremål för behandling af svenska och norska kommissarier. Därvid uppnåddes enighet i fråga om gränsens dragning till den å den vid propositionen

*Utskottets
yttrande.*

fogade kartan med XVIII betecknade punkt; och blef gränsen intill berörda punkt enligt beslut den 15 mars 1904 vederbörligen godkänd och utmärkt.

Angående gränsens vidare sträckning ut öfver hafvet, så långt territorialgränsen går, har enighet däremot ej kunnat ernås. Af för utskottet tillgängliga handlingar i ärendet framgår, att enligt under edlig förpliktelse afgifna vittnesberättelser af trovärdiga personer ännu så nyligen som omkring år 1872 svenskar brukat fiska vid ön Heja och under fisketiden bott i egna hus å nämnda ö samt först därefter till följd af norrmäns uppträdande mot dem dragit sig undan från ön. Visserligen hafva 1897 års svenska kommissarier betecknat sagda ö såsom ostridigt norsk, men detta har, enligt utskottets mening, berott på att den utredning, hvarpå kommissariernas utlåtande hvilade, varit ofullständig, och detta utlåtande har ej heller erhållit bekräftelse af någon svensk myndighet. Utskottet förutsätter därför, att, äfven om enligt art. 2 i det för Riksdagen framlagda förslaget till skiljedomskonvention ytterlinjerna för det område, som genom parternas yrkande må kunna bli föremål för tvist och inom hvilket gränsen alltså skulle fastslås, inskränkts till att omfatta öar, holmar och skär, som ständigt öfversköljas af vatten, vid en eventuell skiljedom, när i öfrigt med kraft framhålles allt hvad som kan gifva stöd åt de berättigade anspråk, som från Sveriges sida kunna och böra framställas, äfven tillbörligt hänseende tages till här ofvan berörda förhållande.

Visserligen anser utskottet, att det är allenast under förutsättning, att det visat sig vara omöjligt att genom underhandlingar mellan de båda ländernas regeringar komma till slutligt resultat i fråga om här berörda ärende, som man bör anlita skiljedom för dess afgörande; men då det är af vikt, att det gamla tvisteämnet angående viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge må varda undanröjdt, vill utskottet icke motsätta sig anlitande af skiljedom.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stochholm den 26 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservationer:

af herrar *A. T. Odelberg*, friherre *J. T. Gripenstedt*, grefve *C. O. Taube*, friherre *C. H. Falkenberg*, *Aaby Ericsson*, *C. J. Ödman* och *C. H. Wallentin*;

af herrar *H. R. Törnebladh*, *E. Hammarlund*, *K. Starbäck* och *J. T. Larsson* mot vissa delar af motiveringen.

Herr *P. Pehrsson* i Åkarp har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
